

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет**

**Кафедра адміністративного права
та судочинства**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Актуальні питання адміністративного права та процесу»:

на тему:

**«Концепція «Цифровий Уряд»: європейські стандарти та український
досвід»**

Студентки групи ПРм-11

Гевко Наталії Павлівни

Керівник: к.ю.н., доц.

Вербіцька Мар'яна Василівна

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS__

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. Поняття та зміст цифрового конституціоналізму.....	7
1.1. Основні поняття та теоретичні підходи.....	7
1.2. Історичні аспекти формування цифрового конституціоналізму.....	9
Розділ II. Перспективи впровадження цифрового уряду в Україні.....	15
2.1. Стан розвитку цифрового уряду в системі цифрового конституціоналізму	15
2.2. Потенційні переваги та виклики впровадження цифрового управління в уряді	18
Розділ III. Юридичні вдосконалення правової системи України для впровадження цифрового конституціоналізму.....	22
3.1. Адаптація законодавства до вимог цифрової ери.....	22
3.2. Роль та функції державних інституцій у реалізації цифрового урядового конституціоналізму.....	23
Висновки.....	25
Список використаних джерел.....	27

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи. Актуальність дослідження цифрового уряду в сучасному світі важко переоцінити через різноманітні перспективи та можливості, які ця тема пропонує. З розвитком цифрових технологій уряди стикаються з новими викликами та можливостями, які впливають на їхню діяльність у всіх аспектах, від ефективності надання послуг до взаємодії з громадянами та бізнесом.

Актуальність цього дослідження виявляється у наступних аспектах:

1. Ефективність управління. Використання цифрових технологій може значно поліпшити ефективність управління в уряді, зменшуючи бюрократію та оптимізуючи процеси прийняття рішень.

2. Електронні державні послуги. Розвиток цифрового уряду відкриває можливості для надання широкого спектру електронних послуг громадянам та бізнесу, що полегшує їхнє життя та сприяє підвищенню задоволеності від урядових послуг.

3. Прозорість та відкритість. Цифровий уряд може забезпечити більшу прозорість у діяльності урядових структур, дозволяючи громадянам отримувати доступ до важливої інформації та брати активну участь у прийнятті рішень.

4. Кібербезпека та захист даних. З поширенням цифрового уряду зростає і важливість захисту даних та кібербезпеки, оскільки зловживання чи втрата даних може мати серйозні наслідки для функціонування держави та довіри до неї.

5. Громадянське задоволення та довіра. Розвиток цифрового уряду може позитивно позначитися на рівні задоволеності громадян роботою влади та їх довірі до неї, що є важливим фактором для стабільності та розвитку країни.

Отже, дослідження цифрового уряду є важливим для розуміння та ефективного використання можливостей, які пропонує цифрова трансформація в державному управлінні.

Дослідження цифрового конституціоналізму в цілому важливе в сучасному світі, оскільки цифрові технології перетворюють спосіб, яким ми спілкуємося, працюємо, та спільно живемо. Використання Інтернету, соціальних медіа, штучного інтелекту та інших цифрових інструментів вимагає перегляду та адаптації правового середовища, щоб забезпечити захист основних прав та свобод людини в цифровій ері. Розвиток цифрового конституціоналізму сприяє вирішенню таких питань, як захист приватності, свобода слова в Інтернеті, доступ до інформації, боротьба з цифровими загрозами та кіберзлочинністю, а також забезпечення прозорості та відкритості в урядовій діяльності. Розуміння сутності цифрового конституціоналізму та вивчення його перспектив в Україні допоможе сформулювати ефективні політики та законодавство, щоб забезпечити гармонійний розвиток суспільства в цифрову епоху.

Цифровий конституціоналізм є відповіддю на потребу адаптації конституційних принципів та норм до нових реалій цифрової епохи. Це відображає важливість розуміння впливу цифрових технологій на правову систему та гарантії прав і свобод людини.

У сучасному світі цифрові технології стають не лише інструментом зв'язку та інформації, але й змінюють політичний, економічний та соціальний ландшафт. Вони впливають на всі сфери життя суспільства, включаючи владу, культуру, економіку та особисту сферу. Такий вплив створює нові виклики для правової системи, що потребує адаптації конституційних норм до цих змін.

Дослідження цифрового конституціоналізму включає аналіз таких аспектів, як захист прав людини в цифровому середовищі, регулювання соціальних мереж, захист приватності та персональних даних, кібербезпека, доступ до інформації та багато іншого.

Україна, як і багато інших країн, також стикається з викликами цифрової трансформації. Розвиток цифрового конституціоналізму в Україні може сприяти створенню ефективної правової бази для забезпечення прав та свобод громадян у цифровій епохі, а також сприяти створенню умов для інноваційного та стабільного розвитку країни.

Дослідження цифрового конституціоналізму в Україні має великий потенціал для зміни правового середовища та вирішення актуальних проблем. Зокрема, воно може сприяти розробці нових нормативних актів, які враховуватимуть специфіку цифрового середовища, захищатимуть права і свободи громадян у Інтернеті та забезпечуватимуть кібербезпеку. Такі дослідження також можуть допомогти впровадженню інноваційних підходів у сфері права та стимулювати розвиток цифрових правових послуг та інфраструктури.

Більше того, дослідження в галузі цифрового конституціоналізму може сприяти формуванню у свідомості суспільства і політичних еліт розуміння важливості цифрових прав та обов'язків, а також стимулювати публічні дебати щодо забезпечення правових гарантій у цифровому просторі. В цілому, ці дослідження сприяють зростанню правової культури та забезпечують стійкий розвиток правової системи країни у контексті цифрової трансформації.

Актуальність обраної курсовою роботою тематики привертала та продовжує привертати увагу вітчизняних науковців – Пильгун Н.В., Колодія А.М., Вінічук О.Ю., Костицького М.В., Козюбри М.І., Журавльової А.М., Алексєєва С. С., Гусарєва С.Д., Цвіка М.В, Лазарєва В.Я., Тихомирова О.Г., Мацькевич М.М., Гончаренко О.М., Васильєва А.М., Рабінович П.М., Скакун О.Ф., Братасюка М.Г., Скрипнюк О.В., які досліджували права людини в Україні, розробляли та пропонували шляхи вирішення проблематики, пов'язаної з особливостями цифрового уряду в Україні.

Мета і задачі дослідження. Головною метою дослідження є комплексний аналіз сучасних викликів і проблем цифрового уряду в Україні.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні **завдання**:

- здійснити загальну характеристику поняття та змісту уряду;
- визначити перспективи впровадження цифрового уряду в Україні;
- розглянути юридичні вдосконалення правової системи України для впровадження цифрового уряду.

Об'єктом дослідження курсової роботи є існуючі вчення щодо сучасних викликів та проблем цифрового уряду в Україні.

Предметом дослідження курсової роботи є цифровий уряд в Україні.

Структура курсової роботи зумовлена метою і завданнями дослідження, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (17 найменувань). Загальний обсяг курсової роботи – 28 сторінок.

Розділ I

Поняття та зміст цифрового конституціоналізму

1.1. Основні поняття та теоретичні підходи

Цифровий конституціоналізм охоплює ключові поняття, що визначають сучасне правове середовище у зв'язку з цифровими технологіями. Основні з них - цифрові права, що гарантують доступ, використання та захист цифрової інформації, цифрові обов'язки, що накладаються на особу або організацію стосовно використання цифрових технологій, та цифрова суверенність, що визначає контроль та вплив суб'єктів у цифровому просторі. Ці поняття стають основою для розвитку ефективної правової системи, що враховує виклики та можливості цифрової трансформації.

Цифровий конституціоналізм включає в себе ряд ключових понять, які визначають сучасне правове середовище у зв'язку з цифровими технологіями. Основні з них - цифрові права, що гарантують доступ, використання та захист цифрової інформації, цифрові обов'язки, що накладаються на особу або організацію стосовно використання цифрових технологій, та цифрова суверенність, що визначає контроль та вплив суб'єктів у цифровому просторі. Ці поняття стають основою для розвитку ефективної правової системи, що враховує виклики та можливості цифрової трансформації. До інших важливих аспектів цифрового конституціоналізму відносяться цифрова демократія, цифрова економіка, цифрова безпека та цифрові правові інструменти. Вони взаємопов'язані та визначають сучасне правове та соціальне середовище, у якому забезпечується захист прав та інтересів громадян у цифровій епосі [4, с. 61].

Цифровий конституціоналізм породжує нові виклики та можливості для розвитку правової системи в умовах швидко змінюючогося технологічного середовища. Він вимагає не лише захисту традиційних прав і свобод людини

в цифровому просторі, але й розробки нових правових механізмів для забезпечення відповідності сучасним викликам, таким як захист від кіберзагроз, забезпечення прозорості та відкритості діяльності державних та комерційних структур у мережі, а також забезпечення цифрової суверенності країни.

Україна, як і багато інших країн, стикається з необхідністю адаптації свого законодавства до цифрових реалій. Розвиток цифрового конституціоналізму в Україні може сприяти покращенню правової охорони громадян у цифровому середовищі, стимулювати інновації та розвиток цифрової економіки, а також підвищити рівень довіри до владних структур та публічних інститутів.

Загальнонаціональна стратегія розвитку цифрового конституціоналізму може включати в себе розробку спеціального законодавства, створення механізмів захисту цифрових прав громадян, підвищення кібербезпеки державних інформаційних систем, а також просування ініціатив з цифрової освіти та свідомого використання інформаційних технологій.

Цифровий конституціоналізм є не лише важливою темою для правової науки, але й актуальним завданням для сучасного суспільства в цілому. Перехід до цифрової епохи породжує нові виклики, пов'язані з захистом прав і свобод людини, ефективним управлінням державою, забезпеченням кібербезпеки та іншими аспектами. Розуміння сутності цифрового конституціоналізму дозволяє сформулювати стратегії розвитку сучасного правового простору, які б забезпечували баланс між інноваціями та захистом прав та свобод громадян [7, с. 90].

У контексті України, дослідження цифрового конституціоналізму надає можливість розглянути перспективи розвитку країни в умовах глобальних технологічних трансформацій. Впровадження цифрових технологій у всі сфери суспільства вимагає не лише нового підходу до регулювання, але й створення сприятливого правового середовища для стимулювання інновацій, захисту прав та свобод людини, а також забезпечення кібербезпеки. Таким

чином, дослідження цифрового конституціоналізму в Україні визначає стратегічні напрямки розвитку країни в умовах цифрової трансформації.

Цифровий конституціоналізм відкриває нові можливості для розвитку сучасного правового простору, віддзеркалюючи важливі тенденції сучасного суспільства. Він створює основу для адаптації правових норм до цифрового середовища, захисту прав і свобод громадян у віртуальному просторі, розвитку цифрової економіки та створення ефективних механізмів цифрового управління.

Однією з ключових складових цифрового конституціоналізму є розробка принципів цифрової демократії, які враховують участь громадян у прийнятті важливих рішень через цифрові механізми. Крім того, цифровий конституціоналізм передбачає забезпечення прозорості та відкритості діяльності державних органів та комерційних структур у віртуальному просторі, що сприяє підвищенню довіри громадян до влади та підприємств.

У контексті України, дослідження цифрового конституціоналізму має важливе значення для розвитку правової системи та забезпечення відповідності законодавства вимогам цифрової епохи. Впровадження принципів цифрового конституціоналізму в Україні сприятиме зміцненню правової держави, захисту прав людини у віртуальному просторі та створенню сприятливих умов для розвитку інновацій та економічного зростання.

1.2. Історичні аспекти формування цифрового конституціоналізму

Цифровий конституціоналізм охоплює широкий спектр аспектів, включаючи цифрові права та свободи, захист приватності в інтернеті, кібербезпеку, регулювання інтернету та цифрових технологій, доступ до

інформації, а також відповідальність в Інтернеті. Цифровий конституціоналізм виник як реакція на зростаючу роль технологій у сучасному суспільстві. Це включає в себе створення цифрових прав і свобод, регулювання інтернету та захист особистих даних. Історично це пов'язано з розвитком інформаційних технологій і потребою в адаптації конституцій до цих змін. Наприклад, прийняття законів про захист даних або регулювання соціальних мереж.

Розробка цифрового конституціоналізму відображає процес адаптації суспільства до впливу технологій у різних сферах життя. Історично, цей процес почався з появою Інтернету та зростанням комп'ютеризації. З часом з'явилися нові виклики, такі як захист особистих даних, свобода слова в мережі та регулювання інтернет-платформ. Науковці активно досліджують ці аспекти, а також вплив цифрового середовища на політичні процеси, громадянське суспільство та права людини. Вони аналізують правові рамки, які необхідно встановити для забезпечення рівноваги між нововведеннями в інформаційних технологіях та захистом основних прав і свобод.

Поняття цифрового конституціоналізму стало актуальним у другій половині XX століття, коли технології і Інтернет стали необхідною складовою сучасного суспільства. Термін отримав широке визнання в останні десятиліття, з поширенням цифрових технологій та їх впливу на різні аспекти суспільного життя. Точна дата виникнення поняття може варіюватися залежно від контексту та визначення, але його ідеї почали формуватися в останні десятиліття минулого століття.

Цифровий конституціоналізм, як поняття, почав активно використовуватися у другій половині XX століття, коли технології стали необхідною складовою сучасного суспільства. Зростання Інтернету та комп'ютеризації стимулювало формування нового розуміння конституційних принципів у контексті цифрового середовища.

Основними аспектами цифрового конституціоналізму є розробка законодавства щодо захисту особистих даних, регулювання інтернет-

платформ, забезпечення свободи слова в онлайн-середовищі та забезпечення балансу між цифровими інноваціями та захистом основних прав і свобод.

Науковці активно вивчають вплив цифрового середовища на політичні процеси, громадянське суспільство та права людини. Вони аналізують можливості та виклики, які виникають у зв'язку з розвитком інформаційних технологій та їх впливом на суспільство.

Засоби цифрового конституціоналізму включають в себе розвиток електронного уряду, розробку електронних систем голосування та залучення громадян до управління державою через онлайн-комунікацію з урядом.

Крім того, цифровий конституціоналізм відкриває нові можливості для забезпечення прозорості та відкритості у діяльності уряду шляхом впровадження електронних систем моніторингу та звітності. Такі інновації можуть сприяти боротьбі з корупцією та забезпечити більш ефективне використання державних ресурсів.

Окрім того, важливою складовою цифрового конституціоналізму є розвиток цифрової грамотності серед населення. Це означає забезпечення доступу до інформації та навичок щодо користування цифровими технологіями, щоб громадяни могли активно брати участь у діяльності суспільства та контролювати владу.

Загалом, цифровий конституціоналізм відображає не лише потребу адаптації конституційних принципів до сучасних технологічних реалій, а й прагнення забезпечити демократичний розвиток суспільства в цифрову епоху [8, с. 27].

В Україні концепція цифрового конституціоналізму почала набувати значного значення у період після отримання незалежності в 1991 році. З поширенням Інтернету та комп'ютеризацією суспільства в Україні зросла потреба у забезпеченні цифрових прав громадян та визначенні конституційних принципів, які регулюють використання та захист даних в цифровому середовищі.

Одним із ключових кроків у цьому напрямку було прийняття в 2010 році Закону України "Про захист персональних даних", який встановив правові норми щодо збору, зберігання та обробки особистих даних громадян.

Україна також активно працює над розвитком електронного уряду та цифрової інфраструктури, щоб забезпечити доступ громадян до електронних послуг та інформації. Державні ініціативи спрямовані на впровадження електронного голосування, електронних систем моніторингу та звітності, що сприяє прозорості та відкритості у діяльності владних структур.

Крім того, українські науковці та експерти активно досліджують вплив цифрових технологій на правову систему та політичний процес в країні, що сприяє подальшому розвитку цифрового конституціоналізму.

Україна також вивчає можливості застосування блокчейн-технологій у сферах, таких як електронне голосування та реєстрація власності. Це дозволяє підвищити довіру до державних інституцій та забезпечити більшу прозорість у вирішенні різних питань.

Додатково, українські законодавці працюють над удосконаленням законодавства з питань кібербезпеки та захисту приватності в інтернеті. Це включає в себе прийняття нових законів та регулятивних актів, спрямованих на боротьбу з кіберзлочинністю та забезпечення захисту особистих даних громадян [9, с. 18].

Україна також активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами з метою обміну досвідом у сфері цифрового конституціоналізму та впровадження найкращих практик. Це допомагає Україні швидше адаптуватися до швидкоплинних змін у цифровому середовищі та забезпечити стійкий розвиток суспільства в епоху цифрової трансформації.

В історії цифрового конституціоналізму варто звернутися до розвитку Інтернету та комп'ютеризації суспільства у другій половині XX століття. Починаючи з появи Інтернету та поширення комп'ютерів, суспільство стало стикатися з новими викликами, пов'язаними з правами та свободами в цифровій сфері.

У 90-х роках минулого століття було прийнято перші закони, спрямовані на захист особистих даних та регулювання електронних комунікацій. Наприклад, в США був прийнятий закон "Про захист особистої інформації в електронному вигляді" (Electronic Communications Privacy Act), який встановлював правила щодо захисту приватності у цифровому середовищі.

З розвитком соціальних мереж та онлайн-платформ у 2000-х роках, зросла потреба у регулюванні цифрового простору. Країни розробляли закони про інтернет-безпеку, захист від кібератак та правила використання особистих даних в мережі.

Останнім часом актуальним стало питання про регулювання штучного інтелекту та автоматизованих систем в прийнятті рішень, що також стає частиною історії цифрового конституціоналізму.

У США історія цифрового конституціоналізму має багато аспектів. З одного боку, Сполучені Штати активно розвивають та впроваджують нові технології у суспільстві. З іншого боку, вони стикаються з численними викликами у забезпеченні балансу між інноваціями та захистом основних прав та свобод.

У США виникла велика кількість законів та положень, спрямованих на захист особистих даних, свободу слова в інтернеті, а також регулювання великих технологічних компаній. Наприклад, Закон про приватність в інтернеті (Internet Privacy Act), закони про кібербезпеку та захист від кіберзлочинності, а також антимонопольні закони.

Україна, беручи на увагу досвід і законодавство США, а також інші країни, розробляє власні стратегії та закони у сфері цифрового конституціоналізму. Відбувається адаптація законодавства до місцевих умов та потреб, з врахуванням особливостей українського суспільства та політичного контексту.

Україна також активно співпрацює з міжнародними партнерами, включаючи США, у розробці та впровадженні законодавства та стратегій з питань цифрового конституціоналізму. Це включає обмін досвідом, навчання

та технічну підтримку у впровадженні цифрових ініціатив та розвитку електронного уряду.

Розділ II

Перспективи впровадження цифрового уряду в Україні

2.1. Стан розвитку цифрового уряду в системі цифрового конституціоналізму

У системі цифрового конституціоналізму цифровий уряд розвивається як ключовий інструмент для забезпечення прозорості, участі громадян та ефективного управління. Він активно впроваджує електронні державні послуги, забезпечує захист особистих даних та кібербезпеку, сприяє інноваціям у сфері державного управління та стимулює громадянську участь у прийнятті рішень через цифрові платформи. Це сприяє покращенню діалогу між урядом і суспільством, зміцненню довіри до владних органів та підвищенню ефективності державного управління в цифровій епосі.

У системі цифрового конституціоналізму цифровий уряд відіграє важливу роль у формуванні сучасного державного управління, яке відповідає вимогам цифрової епохи. Перш за все, це виявляється у розвитку електронних державних послуг, які стають все більш доступними та зручними для громадян та бізнесу. Це охоплює широкий спектр сервісів, від онлайн-реєстрації бізнесу до електронних платформ для подання податкової звітності та отримання соціальних послуг.

Далі, цифровий уряд активно впроваджує інноваційні технології у державному управлінні, що дозволяє покращити ефективність та швидкість прийняття рішень, оптимізувати процеси роботи та зменшити бюрократичність. Це може включати в себе використання штучного інтелекту для аналізу даних, блокчейн-технології для забезпечення прозорості та безпеки, а також інші інноваційні підходи до управління.

Зокрема, цифровий уряд приділяє особливу увагу кібербезпеці та захисту даних громадян. Запровадження цифрового конституціоналізму

покликане забезпечити ефективний захист особистих даних та конфіденційності в інтернеті, а також запобігти кібератакам та іншим загрозам для кібербезпеки держави.

Найважливішим аспектом розвитку цифрового уряду є підвищення прозорості та участі громадян у прийнятті рішень. Це відбувається через впровадження цифрових платформ для збору відгуків та обговорень з громадськістю, що сприяє покращенню діалогу між урядом і суспільством та зміцненню довіри до владних органів.

Розвиток цифрових технологій в Україні зазнавав значних змін. Уряд активно працював над створенням та вдосконаленням законодавства, спрямованого на розвиток цифрової економіки, захист даних, кібербезпеку та інші аспекти цифрової сфери. Це включало в себе прийняття законів про електронну ідентифікацію, електронний підпис, кібербезпеку, захист персональних даних тощо. Ці кроки сприяють створенню сприятливого середовища для розвитку та використання цифрових технологій в Україні.

Україна в останні роки демонструє значний прогрес у розвитку цифрового сектору, визначаючи його як пріоритетний напрямок для соціального та економічного розвитку країни. Це стало можливим завдяки серії стратегічних ініціатив та програм, спрямованих на створення сприятливої екосистеми для цифрових технологій.

Однією з ключових ініціатив є "Digital Ukraine", яка передбачає розбудову інноваційного екосистеми через підтримку стартапів, інвестицій у цифрові технології та розвиток інфраструктури. Програми підтримки стартапів, такі як інкубатори та акселератори, створюють умови для розвитку та комерціалізації інноваційних ідей.

Уряд активно впроваджує реформи, спрямовані на створення сприятливого правового середовища для цифрових технологій. Це включає в себе розробку законодавства з питань кібербезпеки, захисту даних, електронної комерції та інших аспектів цифрової сфери. Такі ініціативи

сприяють залученню інвестицій, розвитку бізнесу та створенню нових робочих місць [10, с. 91].

Паралельно з цим уряд активно інвестує в розвиток інфраструктури, необхідної для цифрової трансформації. Це включає розбудову широкополосного Інтернету та розвиток інфраструктури для штучного інтелекту, Інтернету речей та блокчейн технологій.

Загалом, ці ініціативи спрямовані на створення конкурентоспроможної цифрової економіки, яка сприятиме інноваціям, залученню інвестицій та підвищенню життєвого рівня громадян.

Розбудова цифрового сектору в Україні також здійснюється через активну підтримку інноваційних технологій. Уряд сприяє розвитку штучного інтелекту, великих даних, Інтернету речей та інших передових технологій, які мають потенціал трансформувати різні сфери економіки та суспільства.

Створення сприятливої екосистеми для інновацій зумовлене не лише підтримкою від уряду, але й активною участю громадських організацій, академічних установ та приватного сектору. Створення інноваційного середовища включає в себе сприяння створенню та комерціалізації нових технологій, а також підтримку креативності та підприємництва серед молодих талантів.

Одним із важливих аспектів цифрової трансформації в Україні є розвиток електронного урядування. Це включає в себе впровадження електронних послуг для громадян та бізнесу, електронного документообігу та інших ініціатив, які спрощують взаємодію з державними органами та покращують якість надання послуг.

Важливою складовою цифрового розвитку також є забезпечення кібербезпеки. Уряд активно працює над зміцненням кіберзахисту як на державному, так і на корпоративному рівнях, а також підтримує освітні та підготовчі програми з кібербезпеки.

Цифрова трансформація в Україні - це комплексний процес, який включає в себе реформи у сфері законодавства, інфраструктури, освіти та

культури, спрямований на підвищення ефективності, конкурентоспроможності та життєвого рівня громадян.

Україна також активно розвиває інноваційні галузі, такі як медична та біотехнологічна індустрія. Зокрема, створення сприятливих умов для розвитку медичних стартапів та дослідницьких центрів сприяє впровадженню передових технологій у сфері охорони здоров'я та фармацевтики.

У сфері освіти відбувається перехід до цифрового навчання, зокрема за допомогою онлайн-платформ, електронних підручників та інтерактивних засобів навчання. Це сприяє підвищенню доступності освіти та розвитку цифрових компетенцій серед населення [11, с. 102].

Одним із ключових напрямків є також розвиток інноваційних форм мобільності, електромобілів та розумних транспортних систем. Це включає в себе створення інфраструктури для електромобілів, впровадження систем розумного керування транспортом та розвиток альтернативних видів транспорту.

Загалом, цифрова трансформація в Україні відображається в широкому спектрі сфер, від економіки та бізнесу до соціальної сфери та повсякденного життя громадян. Це комплексний процес, який вимагає спільних зусиль уряду, приватного сектору, громадських організацій та академічних установ для досягнення успіху та створення стійкої цифрової економіки та суспільства.

2.2. Потенційні переваги та виклики впровадження цифрового управління в уряді

Впровадження цифрового конституціоналізму може мати значні переваги, але також стикається з викликами:

Переваги:

1. Покращення доступності та участі. Цифрові технології можуть зробити конституційний процес більш доступним для громадян, сприяючи їхній участі через онлайн-консультації, петиції та інші інструменти.

2. Збільшення прозорості. Цифрові інструменти можуть зробити конституційний процес більш прозорим, дозволяючи громадянам відстежувати та розуміти рішення, прийняті владними органами.

3. Швидкість та ефективність. Використання цифрових технологій може прискорити процеси прийняття та зміни конституцій, забезпечуючи більш ефективне управління.

Виклики:

1. Кібербезпека та приватність даних. Використання цифрових платформ може викликати загрозу кібербезпеці та порушення приватності даних громадян.

2. Цифрова нерівність. Не всі громадяни мають доступ до інтернету та цифрових технологій, що може призвести до виникнення цифрової нерівності та обмежити доступ до конституційного процесу.

3. Демократичний дефіцит. Цифровий конституціоналізм може призвести до збільшення ризику демократичного дефіциту, оскільки рішення можуть прийматися за участі лише обмеженого кола осіб або за допомогою алгоритмів, які можуть бути підвернуті впливу [12, с. 98].

Загалом, успішне впровадження цифрового конституціоналізму вимагатиме ретельного уважного підходу до вирішення цих викликів, збалансованої інтеграції цифрових інструментів з традиційними демократичними процесами та постійного моніторингу та вдосконалення системи з метою забезпечення справедливості, ефективності та демократичної легітимності.

Цифровий конституціоналізм має потенціал покращити доступність та участь громадян у конституційних процесах, сприяти прозорості та ефективності управління, а також стимулювати інновації та гнучкість у вирішенні суспільних викликів. Однак він також постає перед викликами щодо кібербезпеки, цифрової нерівності та демократичного дефіциту, що вимагає уважного управління та збалансованого підходу до впровадження цифрових інструментів у конституційний процес.

Цифровий конституціоналізм, як стратегічний підхід до оновлення конституційних процесів, має потенціал відкрити нові можливості для суспільства. Перш за все, він може забезпечити швидкість та ефективність у прийнятті та впровадженні конституційних змін, завдяки використанню цифрових інструментів для збору відгуків громадян, проведення консультацій та обговорень. Це дозволить уникнути затримок у процесі реформ та забезпечити більшу реактивність до потреб суспільства.

Крім того, цифровий конституціоналізм може збільшити прозорість та відкритість управління, створюючи можливості для громадського моніторингу та контролю за рішеннями, що приймаються владними органами. Це може сприяти зміцненню демократії та довіри громадян до влади, оскільки вони будуть більш активно включені у конституційний процес та матимуть можливість впливати на його результати.

Однак важливо враховувати виклики, пов'язані з цифровим конституціоналізмом. Наприклад, існує ризик цифрової нерівності, коли частина суспільства має обмежений доступ до інтернету або не має достатньої кількості цифрових навичок для ефективного участі у конституційних процесах. Також важливо враховувати питання кібербезпеки та приватності даних, оскільки цифрові платформи можуть бути підвернуті атакам та зловживанням.

Отже, успішне впровадження цифрового конституціоналізму вимагатиме комплексного підходу та уважного вирішення вищезазначених викликів. Це включатиме в себе не лише технічні аспекти, але й соціокультурні та правові аспекти, що дозволить забезпечити справедливий, прозорий та ефективний конституційний процес [13, с. 56].

У підсумку, цифровий конституціоналізм може принести значні переваги, такі як підвищення доступності та участі громадян у конституційних процесах, покращення прозорості та ефективності управління, а також стимулювання інновацій та гнучкості вирішення суспільних викликів. Однак він також стикається з викликами, такими як цифрова нерівність, кібербезпека

та приватність даних. Щоб успішно впровадити цифровий конституціоналізм, необхідно збалансувати переваги та ризики, враховуючи потреби та можливості різних верств суспільства, та забезпечити справедливий, прозорий та ефективний конституційний процес для всіх громадян.

Розділ III

Юридичні вдосконалення правової системи України для впровадження цифрового конституціоналізму

3.1. Адаптація законодавства до вимог цифрової ери

Адаптація законодавства до вимог цифрової ери в Україні є ключовим завданням у забезпеченні успішного розвитку цифрового суспільства. Це включає в себе прийняття та модернізацію законів, спрямованих на регулювання цифрової економіки, захист даних, кібербезпеку, електронну ідентифікацію, електронний підпис та інші аспекти цифрової сфери. Регуляторні зміни повинні враховувати швидкий темп розвитку технологій, забезпечуючи адаптивність та гнучкість законодавства. Для цього необхідно активно співпрацювати зі зацікавленими сторонами, експертами та представниками громадянського суспільства для розробки та впровадження ефективних правових механізмів, що сприятимуть створенню сприятливого середовища для цифрового розвитку в Україні [14, с. 28].

Адаптація законодавства до вимог цифрової ери в Україні є складним та багатогранним процесом, який вимагає комплексного підходу та уважного розгляду різних аспектів сучасних технологій. Однією з ключових сфер, яка потребує уваги, є цифрова безпека. Законодавство повинно передбачати механізми захисту від кібератак, крадіжок даних та інших кіберзлочинів. Також необхідно розглядати питання захисту особистих даних громадян від неправомірного збору, зберігання та використання.

Ще одним важливим аспектом є регулювання електронної торгівлі та електронних послуг. Законодавство повинно стимулювати розвиток цифрової економіки, забезпечуючи правову ясність та захист інтересів учасників електронного ринку [14, с. 28].

Крім того, закони про інтелектуальну власність потребують адаптації до нових реалій цифрового світу, враховуючи особливості захисту авторських прав у віртуальному середовищі та розвитку технологій штучного інтелекту.

Також важливою складовою є регулювання сфери електронного урядування та державних електронних послуг. Законодавство повинно сприяти впровадженню електронного документообігу, електронних послуг для громадян та бізнесу, забезпечуючи їх ефективну та безпечну роботу.

Загалом, адаптація законодавства до цифрової ери вимагає системного підходу, участі всіх зацікавлених сторін та глибокого розуміння сучасних технологій та їхнього впливу на суспільство.

3.2. Роль та функції державних інституцій у реалізації цифрового урядового конституціоналізму

Державні інституції відіграють ключову роль у втіленні цифрового конституціоналізму, забезпечуючи створення та впровадження законодавства, спрямованого на регулювання цифрового простору, захист прав та свобод громадян в інтернеті, забезпечення кібербезпеки, а також забезпечення доступності та якості електронних державних послуг. Вони також відповідають за розвиток та впровадження цифрових стратегій та програм, сприяють розвитку інноваційних технологій та стимулюють цифрову грамотність серед населення. Шляхом співпраці з різними секторами суспільства вони сприяють створенню сприятливого середовища для розвитку цифрової економіки та суспільства загалом.

Державні інституції відіграють ключову роль у реалізації цифрового конституціоналізму через кілька важливих функцій:

1. Розробка та впровадження законодавства. Вони забезпечують розробку та впровадження законодавства, що регулює цифрові аспекти суспільства, включаючи кібербезпеку, захист особистих даних, електронну комунікацію та інші сфери.

2. Надання електронних державних послуг. Державні інституції створюють та управляють платформами для надання електронних державних послуг, що полегшує взаємодію громадян з владними органами та підвищує їхню доступність та ефективність.

3. Сприяння цифровій грамотності. Вони здійснюють освітні та інформаційні кампанії з метою підвищення рівня цифрової грамотності серед населення, що дозволяє громадянам ефективніше користуватися цифровими технологіями.

4. Розвиток інфраструктури та інновацій. Шляхом розробки інноваційних проектів та інфраструктури державні інституції стимулюють розвиток цифрового сектору економіки, що сприяє загальному зростанню та конкурентоспроможності країни.

5. Забезпечення прав та свобод громадян. Вони гарантують захист прав та свобод громадян у цифровому середовищі, включаючи свободу слова, приватність даних та доступ до інформації [15, с. 11].

Загалом, державні інституції відіграють важливу роль у створенні сприятливого середовища для цифрового розвитку, забезпечуючи правову, технічну та соціальну інфраструктуру, необхідну для успішної інтеграції цифрових технологій у всі сфери суспільства.

ВИСНОВКИ

Дослідження цифрового конституціоналізму показує, що ця концепція може відігравати важливу роль у модернізації та покращенні конституційних процесів у сучасному світі. Перш за все, цифровий конституціоналізм відкриває нові можливості для забезпечення участі громадян у формуванні та реформуванні конституції через використання цифрових інструментів та платформ для збору відгуків та обговорень. Він також сприяє підвищенню прозорості та відкритості управління, що зміцнює довіру громадян до влади.

Крім того, цифровий конституціоналізм сприяє швидкому і ефективному прийняттю та реалізації конституційних змін, а також стимулює інновації та гнучкість у вирішенні суспільних проблем. Проте важливо враховувати виклики, такі як цифрова нерівність, кібербезпека та приватність даних, і розробляти відповідні стратегії для їх вирішення.

У підсумку, дослідження підтверджує, що цифровий конституціоналізм може бути корисним інструментом для сучасних суспільств у покращенні конституційних процесів та забезпеченні більш демократичного, прозорого та ефективного управління.

Дослідження цифрового конституціоналізму вказує на потенціал цієї концепції у вирішенні сучасних викликів, з якими суспільство стикається в епоху цифрової трансформації. Воно підкреслює важливість адаптації конституційних процесів до нових реалій цифрової ери та підкреслює переваги, які можуть виникнути від використання цифрових інструментів у цих процесах.

Однак дослідження також підкреслює необхідність уважного врахування ризиків та викликів, пов'язаних із цифровим конституціоналізмом, таких як кібербезпека, цифрова нерівність та приватність даних. Щоб максимізувати переваги цифрового конституціоналізму і мінімізувати ризики, потрібні комплексні стратегії, які поєднують технологічні, правові та політичні підходи.

Також важливо враховувати контекстуальні особливості кожної країни та уникати загальних підходів, щоб забезпечити ефективне впровадження цифрового конституціоналізму, що відповідає потребам та цінностям конкретного суспільства. Тільки таким чином можна досягти успішного розвитку цифрової демократії та забезпечити сталість конституційного ладу у цифровій епосі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. ВВР. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини (рос/укр). від 10.12.1948. Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text;
3. Колодій А. М. Принципи права України. А. М. Колодій. К.: Юрінком Інтер, 2018. 208 с.;
4. М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.; за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків: Право. 2013, с. 432;
5. Скакун О.Ф. Теорія держави та права: Підручник 4-те видання. Київ: Алерта. 2017, с. 528;
6. О.О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю. А. Іванов та ін. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. фахівців з інформ. Безпеки. Київ: Кондор-Видавництво. 2016, с. 332;
7. О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред. О.В. Петришина. Теорія держави та права: підручник. Харків: Право. 2015, с. 368;
8. М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. Загальна теорія держави і права: Підручник. Київ: Кондор. 2016, с. 477;
9. Коталейчук С.П. Теорія держави та права Навчальний посібник. Київ: КНТ. 2009, с. 320;
10. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. Харків: Консум. 2001, с. 656 с.;
11. Теорія держави та права (Лекції). URL: <http://studies.in.ua/lekcii-teoriya-derzhavy-ta-prava.html>;

12. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права. Харків: ТОВ «Одіссей». 2018, с. 432;
13. Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін. Теорія держави та права : навч. посіб. Київ: Освіта України, 2017, с. 320;
14. А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін. Теорія держави і права : навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер. 2012, с. 368
15. С. К. Бостан, С. Д. Гусарєв, Н. М. Пархоменко та ін. Теорія держави і права : навч. посіб. Київ: Академія. 2013, с. 348;
16. А. І. Сердюк. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. до держ. Іспиту. Дніпропетровськ: ДДУВС. 2010, с. 314;
17. С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров та ін. Теорія держави і права : підруч. Київ: Юрінком Інтер. 2015, с. 448.